

Preek 03-03-2024; ds. Robert Stigter

Lezing: Openbaring 18:9-24

Leerlingen van Jezus, gasten met ons,

In de tijd van het Nieuwe Testament was Rome het centrum van de wereld. Het centrum van de macht, het centrum van de economie, het centrum van cultuur. Er woonden ongeveer 1 miljoen mensen. Er woonden mensen uit Europa, Afrika en Azië. Alle wegen leidden naar Rome. Letterlijk. Vrachtverkeer, wagens, mochten alleen 's nachts door de stad rijden, overdag waren de wegen te vol met mensen. En alle handelsschepen hadden als eindbestemming: Rome.

Iemand die Rome bezocht in de tweede eeuw, Aelius Aristides, schrijft het zo op:

Uit ieder land en uit elke zee wordt aangevoerd wat de seizoenen laten groeien en wat alle landen, rivieren, meren en ambachten voortbrengen. Stel dat iemand dat allemaal wil zien, dan moet hij óf de hele bewoonde wereld afreizen óf verblijven in Rome. Het kan niet anders of al wat bij ieder volk groeit en wordt geproduceerd, hier altijd in overvloed aanwezig is. Nooit ontbreekt het er aan binnenlopende en uitvarende schepen. Het is dan ook niet alleen een wonder dat de haven voldoende ruimte biedt voor de vrachtschepen, maar ook dat de zee niet vol raakt! Wat men hier niet kan zien, heeft niet bestaan of bestaat niet.

Toen deze Aelius Aristides de stad Rome bezocht was hij helemaal ondersteboven van de rijkdom die je in deze stad kon zien.

En de Bijbeltekst die we lezen heeft het ook over al die rijkdom die Rome binnen wordt gebracht:

¹²goud en zilver, edelstenen en parels, linnen, purperen stoffen, zijde, scharlaken stoffen, cipressenhout, allerlei voorwerpen van ivoor en van dure houtsoorten, van brons, ijzer en marmer, ¹³kaneel en kardemom, reukwerk en balsem, wierook, wijn en olijfolie, meel en tarwe, runderen en schapen, paarden en wagens, slaven en lijfeigenen.

Maar het boek Openbaring is niet onder de indruk van die rijkdom. Het boek onthult Gods perspectief op de wereld, op heden, verleden en toekomst. En vanuit Gods perspectief is Rome niet een stad vol pracht en praal, maar een stad vol onrecht en onschuldig bloed dat wordt vergoten.

Dertig tot veertig procent van die miljoen inwoners van Rome waren slaven. Zij waren in de ogen van de Romeinen geen mensen, maar dingen. Dingen die je kon kopen op de slavenmarkt. Het waren mensen uit gebieden waar de Romeinse legioenen oorlogen wonnen. Mannen, vrouwen en kinderen werden als slaven verkocht. Heel die pracht en praal van Rome. De economie, de macht, de cultuur. Het was allemaal gebouwd op slavernij. Schepselen, evenbeelden van God, die werden gebruikt als dingen.

Rome was ook de plaats waar een ongekende vervolging van christenen had plaatsgevonden. In het jaar 64 na Christus brak er een enorme brand uit, die grote delen van de stad vernietigde. Keizer Nero zag het als een mooie kans om een enorm paleis te bouwen, op de plek waar eerst huizen stonden. En hij wees aan wie er schuldig waren aan de brand: de christenen.

Ze werden voor de wilde beesten gegooid in arena's, gekruisigd, of in de brand gestoken als fakkels bij Nero's feestjes. Waarschijnlijk werden ook de apostelen Petrus en Paulus in deze tijd gedood in Rome.

²⁴in deze stad vloeide het bloed van profeten en heiligen, en van al degenen die op aarde werden geslacht.'

Pracht en praal, macht en rijkdom, gebouwd op bloed. Rome was niet de eerste stad in de Bijbel die zo in elkaar zat. De naam Rome wordt in de Bijbeltekst van vandaag ook niet genoemd. Er staat Babylon. Die andere grote stad. Waar ook vele volken als slaven, slachtoffers van oorlog moesten wonen. Zeshonderd jaar eerder.

En in de tekst zitten ook verwijzingen naar de stad Tyrus. Een rijke handelsstad in de tijd voor Babylon. De profeet Ezechiël beschrijft haar rijkdommen en handelaars, maar ook hoe Tyrus ten val komt.

Blijkbaar is dat een patroon in de geschiedenis dat de Bijbel aanwijst. Tyrus, Babylon, Rome. Steden waar macht, handel en rijkdom zich concentreren. Maar altijd over de rug van anderen. Van verslagen volken, van uitgeknepen boeren, van mensen die tot slaaf worden gemaakt.

Openbaring zet daar een andere stad tegenover. Het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel op aarde neerdaalt. Veel van die pracht en praal van Rome zal ook daar te zien zijn.

Openbaring 21: *¹⁸De muur was gemaakt van jaspis, en de stad zelf was van zuiver goud, helder als glas. ¹⁹De grondstenen van de stadsmuur waren versierd met allerlei edelstenen. ²¹De twaalf stadspoorten waren twaalf parels, elke poort een parel op zich. De straten van de stad waren van zuiver goud en schitterden als glas.*

Maar de pracht en rijkdom van deze stad is niet gebouwd op onrecht. Dit is het ware Jeruzalem, de stad van shalom. Van recht en vrede. Als Jezus terugkomt zal God recht spreken over Babylon. Openbaring zegt over al die steden vol rijkdom, onrecht en afgoden: ze zullen ten val komen. In één uur tijd is er niks meer van over. Degenen die nu van het systeem profiteren zullen treuren:

¹⁹Ze wierpen stof over hun hoofd, treurden en rouwden, en riepen: "Wee! Wee grote stad! Iedereen die schepen op zee had, dankte zijn rijkdom aan haar schatten. Maar in één uur tijd is zij te gronde gericht."

²⁰Juich om haar, hemel, juich heiligen, apostelen en profeten! Het vonnis dat zij jullie had toebedacht, heeft God aan haar voltrokken.'

Hoever is dat Babylon eigenlijk bij ons vandaan? Zou het ook kunnen slaan op onze steden? Op Amsterdam waar cultuur en vrijheid als goden zijn? Op Den Haag, de stad die zich beroemt op recht en vrede, maar waar daklozen slapen in portieken? Op Rotterdam waar oneindig grote containerschepen spullen lossen, en efficiëntie wordt aanbeden? Op Leidschendam-Voorburg waar elk jaar 15 miljoen mensen de consumptietempel the Mall of the Netherlands bezoeken, en het verkeer net zo vast loopt als in het oude Rome?

Leven wij in Babylon? Kunnen we er wel uit weg? Zitten wij ook vast in die stad?

Wij leven in een wereld waar 50 miljoen mensen als slaven worden gehouden. Zij maken onze kleren, plukken onze koffie, worden gedwongen tot prostitutie. 50 miljoen mensen, dat zijn er twee keer zoveel als in het hele Romeinse rijk waar slavernij gewoon geaccepteerd was.

Of dit bericht in het nieuws afgelopen week: De Europese Unie had een deal over het tegengaan van kinderarbeid, ontbossing, en uitbuiting. Maar uiteindelijk zorgde de lobby van multinationals dat de deal niet doorging.

En natuurlijk zijn we vooruit gegaan sinds die Romeinen. Wij gebruiken geen slaven meer om onze huizen te verwarmen, voor transport of industrie. Daar hebben we fossiele brandstoffen voor. Maar daarmee zijn we hard op weg om de schepping te vernietigen.

En met onze verslaving aan goedkope olie en gas hebben we jarenlang de Nero van onze tijd, Poetin gesponsord. De raketten die Kiev bedreigen, zijn betaald met de opbrengst van onze brandstoffen.

En net als die Romeinen zijn we verslaafd aan macht en status. We maken onze agenda's veel te vol omdat we belangrijk willen zijn. Omdat we meer geld nodig denken te hebben, om nog meer spullen te kopen. We jagen elkaar op om te presteren.

Wij wonen in Babylon. Babylon zit in ons.

Dat gold ook voor de eerste christenen. Ze maakten deel uit van het Romeinse rijk. Velen woonden in Rome. Ze leefden in een wereld waar het kwaad en afgoderij nog veel meer dichtbij zichtbaar en tastbaar was dan in onze tijd en plaats. Ze waren vaak slaven, vrouwen zonder rechten, arme mensen die nauwelijks rond konden komen. Wat kunnen we van hen leren? Hoe deden zij dat?

Door te weten wie ze zijn. Een kind van God. Door God geschapen om Hem te aanbidden, en andere mensen te dienen. Of je als christen nu een slaaf was of een miljonair: dat was je identiteit. En dat geldt dus ook voor ons. Weet wie je bent: een kind van God. Laat je niet verleiden door de afgoden van rijkdom, prestaties en consumptie. En als je arm bent of om een andere reden in de ogen van mensen niks voorstelt: in Gods ogen ben je net zo waardevol als een ander.

En door te weten dat ze hier niet thuis waren. Ze noemden zichzelf bijwoners en vreemdelingen. Ze woonden wel in het Romeinse rijk. Maar ze waren er niet thuis. Ze waren burgers van een ander land: het koninkrijk van God.

Ook wij wonen in een wereld waar we niet thuis zijn. Ons land is Gods nieuwe wereld, die is en komt. Dat schuurt soms dus met deze tijd en plaats. We mogen meebouwen aan Gods nieuwe wereld in het hier en nu, maar weten dat dat voorlopig maar beperkt mensenwerk zal blijven. Ik vind afvalprikken rond de kerk daar een mooi voorbeeld van. We leven hier, en nemen verantwoordelijkheid. Maar je weet dat er volgende week weer nieuw afval ligt. Maar dat maakt het niet zinloos. Elke goede daad laat de boodschap achter: God maakt alles nieuw.

Door anders te leven. Paulus herinnerde rijke christenen eraan dat hun slaven dezelfde Heer dienen als zij. Een subtiele radicale hint om hun slaven vrij te laten. Zo kunnen ook wij proberen zo veel mogelijk slavenvrij te leven. Zo min mogelijk eerste hands spullen kopen. Fair Trade en duurzaam consumeren. Proberen met hoe we leven zo min mogelijk impact te hebben op het klimaat. Want ons leven is verbonden met mensen die verder weg en later in de tijd leven.

Door in dat alles hoopvol te blijven. Wij hoeven de wereld niet redden. Dat heeft Jezus al gedaan. En Hij komt terug om een oordeel te vellen. Dan zullen de Babylons van deze wereld ten val komen. Onrecht en bloedvergieten zal stoppen. God komt bij ons wonen. Gas en olie zijn er niet meer, want Gods aanwezigheid geeft warmte en licht. Slaven zullen er niet meer zijn, want iedereen wordt recht gedaan als kind van God. God maakt alles recht. Dat is uiteindelijk de hoop voor deze wereld.

Amen.